

Politika životního prostředí

Jana Soukopová

[Obsah přednášky]

- Politika životního prostředí,
- důvody politiky životního prostředí (externality, tržní selhání, aj.)
- principy - přístupy a metody
- subjekty politiky životního prostředí
- Politika životního prostředí EU
- Státní politika životního prostředí ČR

[Environmentální politika]

- role státu (veřejné moci)
- nenáhodné řešení problému
- koncepce:
 - popis a hodnocení stavu
 - analýza problémů a rizik
 - definice cílů
 - návrh opatření a nástrojů

[Environmentální politika]

■ Globální

- zpravidla sektorové politiky – rámcové úmluvy

■ Supraregionální

- Akční programy EU (aktuálně 6.)

/rozhodnutí EP a Rady 1600/2002/ES/

■ národní

- Státní politika životního prostředí ČR
(aktuálně pro roky 2004-2010)

■ regionální, lokální

- např. v rámci programu rozvoje obce, programů rozvoje územního obvodu kraje, koncepce rozvoje cestovního ruchu, ...
/obecní a krajské zřízení/

[Ekologická politika státu]

- Zřízení potřebných orgánů a institucí
- Přijetí určitých principů
 - Státní politika životního prostředí
- Formulace základních cílů
- Volba vhodných nástrojů
- Zakotvení institucionální struktury i nástrojů do platných právních norem
- Kontrola fungování ekologické politiky

Organizační systém ochrany ŽP

- Podle územního hlediska
 - Orgány s mezinárodní působností
 - Orgány s celorepublikovou působností
 - Orgány s působností na nižších úrovních státní správy
- Podle rozsahu činnosti
 - Ochrana ŽP – hlavní náplň činnosti
 - Ochrana ŽP – jedna z činností
- Podle charakteru moci
 - Orgány zákonodárné
 - Orgány výkonné

[Politika životního prostředí EU]

- Ustanovení čl. III – 233 o politice ŽP
- Cíle:
 - udržování, ochrana a zlepšování kvality ŽP
 - ochrana lidského zdraví
 - obezřetné a racionální využívání přírodních•
přírodních zdrojů
 - podpora opatření na mezinárodní úrovni,
čelících regionálním a celosvětovým problémům
ŽP

[Historie politiky ŽP EU]

Hlavními body vývoje ochrany životního prostředí v rámci EU jsou:

- **1959** – první norma týkající se ŽP - směrnice 59/221/Euratom o ochraně pracovníků proti ionizujícímu záření
- **1972** – koná se mezinárodní konference o ŽP ve Stockholmu,
- **1973** – vytvoření první sekce Evropské komise, která se specializuje na ochranu ŽP + přijetí prvního akčního plánu pro ochranu životního prostředí
- **1980** – Evropský soudní dvůr potvrdil, že je možné přijímat evropské závazné normy o ochraně ŽP v rámci regulace vnitřního trhu
- **1981** – v rámci Evropské komise zřízeno samostatné generální ředitelství pro ŽP
- **1984** – zřízen první zvláštní fond pro ochranu ŽP na evropské úrovni
- **1987** – Jednotný evropský akt (Single European Act) vytváří zvláštní politiku ochrany životního prostředí
- **1993** – Maastrichtská smlouva zavádí princip, že při přijímání a provádění všech politik ES se musí přihlížet k dopadům na životní prostředí
- **1994** – je zřízen Kohezní fond (Fond soudržnosti), který mj. financuje projekty na ochranu životního prostředí.
- **2001** – platí VI. akční plán pro životní prostředí (2001-2010)

[Zásady politiky ŽP EU]

- Zásada prevence („je lepší než léčení“)
- Odstraňovat příčiny škod na místě vzniku
- Zásada „znečišťovatel platí“
- Princip integrace – zásady ochrany ŽP se musí promítat do definic a realizace všech politik EU a členských států
- Zásada předběžné opatrnosti (Precautionary Principle, Vorsorgeprinzip)
- Zásada vysoké úrovně ochrany, která se má promítat do všech legislativních a normativních kroků Komise

[Nástroje politiky ŽP EU]

- Legislativa
- Tržní nástroje
- Horizontální nástroje
- Finanční nástroje
- Volný přístup k informacím o znečištění ŽP
- „Eco-label“ – označení výrobků vyhovujících stanoveným normám
- „Eco-audit“ – dobrovolný audit technologických procesů z hlediska požadavků ochrany ŽP

[Legislativa]

- Směrnice (někdy nařízení) stanoví standardy pro vodní hospodářství, zacházení s odpady, kvalitu ovzduší, chemické produkty, hladinu hluku, ochranu přírody;
- V některých oblastech je přijetí směrnice podmíněno jednomyslností v Radě

[Tržní nástroje]

- „Měkké“ nástroje
 - „Eco-label“ a „Ecoaudit“, které posilují „image“ výrobce na trhu
- „Tvrdé“ nástroje,
 - fiskální stimuly a antistimuly, snaha o internalizaci nákladů a ztrát z poškození ŽP v cenách produktů
- Režim státních podpor, daňových úlev atd. přihlížejících k hledisku ochrany ŽP

[Horizontální nástroje]

- Zlepšení informačních zdrojů o ŽP, které poskytují mezinárodně srovnatelná data
- Vědecký výzkum a technický rozvoj, který řeší také prevenci a snížení dopadů na ŽP;
- Plánovací procedury: EIA (Environmental Impact Assessment) – závazná kritéria a postupy při hodnocení nových staveb i zaváděných výrobních postupů z hlediska dopadu na ŽP;
- Veřejná informovanost a výchova celé veřejnosti, aby vnímala problémy ŽP

[Finanční nástroje]

- Výdaje na ŽP tvoří jen 3% rozpočtu EU:
 - strukturální fondy také podporují environmentální projekty;
 - kohezní fond financuje dopravní a infrastrukturní projekty v chudších státech;
- Evropská investiční banka – cca 20% úvěrů jde na environmentální projekty.
- Programy financované přímo z prostředků EU
 - LIFE demonstrační kampaně o emisích a ochraně přírody;
 - ENVIREG financování environmentálních investic

[Obsahové cíle programu „Směrem k udržitelnému rozvoji“]

Zásady:

- Udržitelný rozvoj;
- Integrace cílů do ostatních politik EU
- Sdílená odpovědnost unie, států, regionů, regionálních a místních orgánů i občanů;
- Využít především tržní nástroje, které povzbuzují všechny účastníky k volbě řešení, jež jsou v souladu se zájmy ochrany ŽP.

Program zdůrazňuje tato témata

- Udržitelné řízení a hospodaření s přírodními zdroji;
- Integrace kontroly znečištění a prevence vzniku škodlivých odpadů
- Snížit spotřebu energie z neobnovitelných zdrojů;
- Zlepšit řízení dopravy s územní plány;
- Environmentální kvalita městských celků;
- Zlepšit veřejné zdraví a bezpečnost

[Akční plán 2002-2012]

- Priority:
 - Klimatické změny a globální oteplování;
 - Přírodní prostředí a volně žijící živočichové;
 - Životní prostředí a péče o zdraví;
 - Přírodní zdroje a řízení odpadů.

Státní politika životního prostředí ČR

- Ochrana životního prostředí a právo na příznivé životní prostředí je zajištěno v článku 35 Listiny základních práv a svobod ČR.
- Základním dokumentem ochrany a tvorby životního prostředí v ČR
- V současné době je zpracována pro období 2004 – 2010,
 - koresponduje s 6. akčním programem EU pro životní prostředí z července 2002,
 - koresponduje se Strategií životního prostředí OECD pro 1. dekádu 21. století z května 2001.

[Úkoly SPŽP ČR]

- **Program Natura 2000** – stanovení režimu využívání území, plány managementu (včetně SEA), stále chybí potřebná legislativa – do roku 2004
- **Snížení znečištění vod dusičnany ze zemědělských zdrojů** – nutno implementovat akční program a monitoring
- **Recyklace materiálů včetně vozidel s ukončenou životností (autovraky)** – nutné dovybavení sběrných míst, chybí odpovídající demontážní a zpracovatelská centra, osvěta – do roku 2006
- **Omezení vstupu nebezpečných látek do povrchových a podzemních vod** – nutno připravit a realizovat akční programy – do roku 2009
- **Výstavba ČOV pro 2–10 tis. EO, rekonstrukce ČOV nad 10 tis. EO** – eliminace emisí dusíku a fosforu – do roku 2010

[Úkoly SPŽP ČR]

- **Biologicky rozložitelný TKO (BRKO)** – budování odděleného sběru a kompostování, postupně snížit množství BRKO ukládaného na skládky na 75, 50 a 35 % referenční hladiny (rok 1995) – do roku 2010
- **Péče o říční ekosystémy** (Rámcová směrnice 2000/60/ES o vodní politice), dosažení požadovaného stavu (dle definice v plánech povodí, viz předcházející fáze) – do roku 2015
- **Snížit imise v místech překročení limitů pro ochranu ekosystémů:**
 - dokončit a realizovat integrovaný program snížení emisí regionálních programů
 - pracovat místní programy zlepšení kvality ovzduší
- Dosažení 8% podílu elektřiny z obnovitelných zdrojů na hrubé spotřebě elektřiny ČR

[Principy SPŽP ČR]

- Zvyšování povědomí veřejnosti o otázkách životního prostředí.
- Zapojení veřejnosti,
- Hospodaření se zdroji a udržitelná spotřeba.
- Princip předběžné opatrnosti,
- Znečišťovatel platí.
- Zásada integrace.

Zvyšování povědomí veřejnosti

- V rámci zvyšování povědomí veřejnosti pak SPŽP definuje tzv. klíčové skupiny („major groups“) obyvatel, kterých se zvyšování povědomí týká především.
 - nestátní neziskové organizace, ženy, děti a mládež, národnostní menšiny, místní a regionální samospráva, zaměstnanci a jejich organizace, podnikatelé, obchod a průmysl, akademická obec a zemědělci.

[Zapojení veřejnosti]

- významný princip zejména ve vztahu k uplatnění principu přímé odpovědnosti za ochranu před negativními účinky živelních nebo průmyslových pohrom.

Hospodaření se zdroji a udržitelná spotřeba

- Zde upozorňuje na to, že u obnovitelných zdrojů musí být respektována rychlost jejich regenerace a že v současné době nejsou tyto zdroje využívány s ohledem na možnou rychlost jejich obnovy u obnovitelných zdrojů a jejich možnou vyčerpatelnost u zdrojů neobnovitelných.
- Prosazovat
 - **zásadu udržitelné spotřeby a výroby**

[Princip předběžné opatrnosti]

- který zdůrazňuje, že jsou mnohem účinnější a ekonomicky efektivnější preventivní opatření než náprava škod (jedná se především o případ nevratně znečištěných složek životního prostředí, vyčerpaných zdrojů, narušených ekosystémů a poškozeného zdraví).

[Princip znečišťovatel platí]

- Tento princip znamená zahrnutí negativních externalit týkajících se znečištění životního prostředí do nákladů znečišťovatele.

[Zásada integrace]

- Zde upozorňuje SPŽP, na to, že ochrana životního prostředí úzce souvisí s většinou sektorových politik a z tohoto zřetele je SPŽP politikou průřezovou, která musí být s ostatními sektorovými politikami jak koordinována, tak do nich integrována.

[Aktuální problémy]

SPŽP 4 prioritní oblasti

1. Ochrana přírody krajiny a biologické rozmanitosti
2. Udržitelné využívání přírodních zdrojů, materiálové toky a nakládání s odpady
3. Životní prostředí a kvalita života
4. Ochrana klimatického systému Země a omezení dálkového přenosu znečištění ovzduší

[Cíle SPŽP ČR]

- Ochrana přírody, krajiny a biologické rozmanitosti,
 - Zastavení poklesu biodiverzity
 - Péče o vodní a mokřadní ekosystémy, revitalizace vodních biotopů
- Udržitelné využívání přírodních zdrojů, materiálové toky a nakládání s odpady,
 - Ochrana povrchových a podzemních vod (jakost a množství, zdroje pitné vody)
 - Ochrana neobnovitelných přírodních zdrojů
 - Využívání obnovitelných zdrojů
 - Snižování energetické a materiálové náročnosti výroby a zvýšení materiálového a energetického využití odpadů
 - Odpovědné nakládání s nebezpečnými odpady

[Cíle SPŽP ČR]

- Životní prostředí a kvalita života,
 - Snižování zátěže prostředí a populace toxickými kovy a organickými polutanty
 - Snížení počtu (celkové rozlohy) území s překročenými kritickými zátěžemi ovzduší (acidifikace prostředí)
 - Ochrana životního prostředí a člověka před hlukem
 - Environmentálně příznivé využívání krajiny
 - Omezování antropogenních/průmyslových vlivů a rizik
 - Ochrana životního prostředí před negativními účinky živelních událostí a následky krizových situací
- Ochrana klimatického systému Země a omezení dálkového přenosu znečištění ovzduší
 - Snižování emisí skleníkových plynů (GHGs)
 - Snížení přeshraničních přenosů znečištění ovzduší
 - Ochrana ozonové vrstvy Země

[Odvětvové politiky SPŽP]

- Energetika
- Těžba nerostných surovin
- Průmysl
- Obchod
- Doprava
- Zemědělství a lesní hospodářství
- Ochrana a užívání vod
- Životní prostředí a zdraví
- Regionální rozvoj, obnova venkova a cestovní ruch

[Energetika

- Cílem SPŽP v oblasti energetiky je:
 - minimalizace dopadů získávání energie,
 - racionální spotřeba energie a zásobování energií v režimu udržitelného rozvoje.
 - důraz na úspory a odstranění plýtvání na straně spotřeby, šetrné využívání neobnovitelných zdrojů energie a zásadně vyšší využití obnovitelných zdrojů energie a potenciálu úspor na straně výroby a rozvodů energie.
 - vytvářet podmínky pro uplatnění obnovitelných zdrojů energie s plněním národního cíle výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie na hrubé spotřebě elektřiny (8 % v roce 2010).
 - Klesající vliv energetiky na životní prostředí bude vzhledem k očekávanému vývoji struktury primárních zdrojů energie, postupnému odstraňování cenových deformací a zahrnování externích nákladů, naplňování zákonných požadavků v oblasti ochrany ovzduší a přirozené obměně technologií.

Těžba nerostných surovin

- Těžba (dle způsobu dobývání)
 - povrchová (povrchové lomy, doly) - hnědé uhlí, písky, vápence, stavební kámen aj.
 - hlubinná (hlubinné doly) - černé uhlí, stříbro, uran, aj.
 - ostatní (geotechnologické metody – chemické či bakteriální loužení) – uran, zlato
- Těžba (dle dobývaných nerostů)
 - uhelných (lignit, hnědé uhlí, černé uhlí, antracit)
 - rudných (zlato, stříbro, železná ruda)
 - nerudných (písky, šterky, hlíny, vápence aj.)

[Vliv těžby uhlí na ŽP]

- Vliv povrchové i hlubinné těžby uhlí na ŽP
 - zábor zemědělské a lesní půdy (dříve náhradní rekultivace)
 - zábor sídelních útvarů (starý Most) – stěhování obyvatel – problémy
 - přeložky komunikací, inženýrských sítí
 - změna reliéfu terénu
 - ohrožení zásob pitné vody (kontaminace, snížení hladiny podzemní vody, narušení přirozené cirkulace vod)
 - vznik nových rozlehlých vodních ploch - změny v mikroklimatu
 - zvýšená hlučnost a prašnost v okolí, vznik mlh
 - rozvoj navazujícího průmyslu – energetika, chemický průmysl

Cíle odvětvové politiky těžba NS

- snižovat negativní vlivy dobývání nerostných surovin na životní prostředí a krajinu, zajišťovat či likvidovat stará důlní díla ohrožující zákonem chráněný obecný zájem, včetně bezpečnosti osob, rekultivovat a revitalizovat oblasti ovlivněné těžbou;
- vytvářet podmínky k zajištění potřeb našeho hospodářství nerostnými surovinami při respektování principů udržitelného rozvoje a environmentálních limitů těžby;
- podporovat plnění environmentálních cílů Surovinové politiky;
- rozpracovat jednotnou surovinovou politiku státu do konkrétních podmínek regionů a lokalit pro účely rozhodování v území respektující principy udržitelného rozvoje;
- zvýšit míru recyklace zejména stavebních materiálů a využívání odpadů jako druhotných surovin;
- vytvářet prostředí stimulující ke komplexnímu využívání nerostných zdrojů a k minimalizaci odpadů při využívání nerostných zdrojů; snížit tak celkový dopad těžby nerostných surovin na životní prostředí a zvýšit tak životnost zásob nerostných zdrojů;
- dosáhnout úrovně zemí EU v nižším čerpání neobnovitelných zdrojů nerostných surovin technickým rozvojem, jejich komplexním využitím a vyšším využíváním druhotných surovin a recyklace;

-
- aplikovat principy udržitelného rozvoje, environmentálních limitů těžby při využívání neobnovitelných přírodních zdrojů a při prosazování vyššího využití druhotných surovin i v územním plánování;
 - omezit prohlubování koryt řek s cílem získávání surovin;
 - provést analýzu horního práva z hlediska návazné legislativy zemí EU, na základě této analýzy připravit jeho žádoucí úpravy s cílem dosáhnout úrovně legislativy a administrativních postupů uplatňovaných v zemích EU a vyšší účasti obcí a veřejnosti při rozhodování o těžbě surovin na jejich území;
 - přehodnotit systém a výši plateb úhrad z dobývacích prostorů s cílem jejich diferenciacce podle hodnoty dotčeného území,
 - míry dopadu a charakteru prováděných prací, návazně provést legislativní úpravy;
 - maximálně omezit dopad využívání nerostných zdrojů na CHKO s využitím provedených analýz;
 - důsledně prosazovat a provádět územní ochranu ložisek nerostů (neobnovitelných přírodních zdrojů) formou stanovování
 - chráněných ložiskových území a respektování těchto přírodních nerostných zdrojů při územním plánování;
 - snižovat emise metanu při těžbě a dobývání uhlí.

[Průmysl]

- Podpora ISO 9000 a ISO 14000.
- Státní podpora SFŽP a programu MPO Trh je orientována na malé a střední podniky.
- Dobrovolné aktivity a dohody, zejména:
 - Národní program čistší produkce,
 - Národní program zavádění systémů environmentálního řízení (EMAS),
 - Program energetického značení výrobků a další.
- Integrovaný přístup povolování provozu zařízení vede ke společnému hledání dalšího možného zvýšení ochrany životního prostředí podnikatele i dotčené orgány státní správy. Proto bude mít v nejbližších letech nezastupitelné místo Systém výměny informací o nejlepších dostupných technikách.
- Pro následující období
 - Nutnost orientace na integrovanou výrobovou politiku, tedy nejen na vliv výrobní technologie na životní prostředí, ale i na snižování vlivů výrobků na životní prostředí v průběhu jejich celého životního cyklu.
- zapojení veřejnosti – koncept udržitelné výroby a spotřeby.

Úkoly odvětvové politiky průmysl

- podporovat programy zaměřené na rozvoj ekologického strojírenství a na podporu ekologických investic pro ochranu čistoty ovzduší, pro úpravu a čištění odpadních vod, pro zpracování a odstraňování odpadů a pro zavádění „čistších“ technologií;
- zajistit splnění emisních stropů a splnění Národního programu snížení emisí u zvláště velkých spalovacích zdrojů, snížení příspěvku k imisním koncentracím, snížení emisí VOC;
- snižovat emitované polutanty do vzduchu a do vody a neznečišťovat vodní toky průmyslovými vodami a odpadními a chemickými látkami a zdokonalovat čištění odpadních a důlních vod;
- omezovat výrobu, dovoz a používání nebezpečných chemických
- látek a nahrazovat je alternativními produkty;
- podporovat rozvoj testovacích metod pro zkoušení chemických látek a jejich zavádění do praxe a podporovat rozvoj testovacích laboratoří a jejich technickou i odbornou vybavenost.

[Obchod]

- odborně správně a snadno srozumitelně informovat spotřebitele o environmentálních vlastnostech výrobků, služeb a destinací cestovního ruchu, pokud jejich rozhodování má podpořit iniciativy a podniky ohleduplné k životnímu prostředí;
- důsledně zavádět informace o přítomnosti nebo nepřítomnosti nebezpečných látek, o původu materiálů používaných v určitém výrobku, o recyklovatelnosti výrobku apod.;
- zavést pravidla pro informování o výrobcích u všech typů výrobků a prohlášení výrobce týkající se dopadů výrobku na životní prostředí;
- zavést vhodné mechanismy sledování pravdivosti těchto prohlášení výrobců o dopadech jejich výrobků na životní prostředí;

[Obchod]

- legislativními opatřeními ukončit dovoz surovin i výrobků pocházejících z dřevin tropických pralesů a tajgy, které nejsou pěstovány udržitelným způsobem a nejsou certifikované, a snížit tak tlak na katastrofální vykácení tropických pralesů a tajgy;
- zajistit nepovolení dovozu i vývozu dřeva z lesů, které nebylo pěstované udržitelným způsobem a které není z tohoto hlediska certifikované (tropické pralesy, lesy mírného pásma i tajga);
- využít doporučení z Realizačních programů Plánu odpadového hospodářství ČR, zejména Realizačního programu pro obaly a odpady z obalů, pro elektrická a elektronická zařízení, pro oleje, pro pneumatiky, pro baterie a akumulátory, pro autovraky, pro průmyslové odpady a další, které budou obsahovat vhodná doporučení;
- zvýšit energetické štítkování na zboží;
- zvýšit kontrolu pohybu nebezpečných látek v obchodě
- zakázat dovoz látek poškozujících ozónovou vrstvu ze třetích zemí a důsledně provádět regulaci dovozu podle požadavků EU;

[Doprava]

- podporovat změnu podílu osobní a nákladní přepravy ve prospěch environmentálně šetrnějších druhů, jako je železniční,
- kombinovaná a dále veřejná osobní a cyklistická doprava;
- při modernizaci silniční sítě využívat především stávající silnice, popř. jejich koridory a omezit tím fragmentaci krajiny novými trasami a nesnižovat průchodnost krajiny pro živočichy;
- podporovat vhodná technická a infrastrukturní opatření (silniční obchvaty měst, protihlukové bariéry podél silnic i železničních tratí) vedoucí k minimalizaci zdravotních rizik a negativních vlivů na životní prostředí působených nadměrným zatížením sídel hlukem a emisemi škodlivých látek z pozemní dopravy;
- v rámci realizace Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy ČR budovat hustou síť bezpečných oddělených cyklostezek;
- podporovat výstavbu zařízení pro cyklistickou dopravu v kombinaci s veřejnou dopravou (systém bike-and-ride) a pěší dopravou;

[Doprava]

- podporovat budování komplexních integrovaných dopravních systémů ve městech a jejich okolí s výraznějším uplatněním kolejové dopravy (vč. železnice) jako environmentálně šetrnějšího druhu veřejné hromadné dopravy;
- v městských aglomeracích podporovat kombinovaný systém individuální a veřejné dopravy (systém park-and-ride), doplněný regulací parkování a přístupu osobních automobilů do center;
- podporovat využití alternativních paliv (zejména v městské hromadné dopravě), včetně výstavby distribuční sítě tak, aby v roce 2020 činil jejich podíl minimálně 20%;
- zdokonalit systém kontroly technického stavu motorových dopravních prostředků v provozu tak, aby nedocházelo k nadměrnému poškozování složek životního prostředí;
- realizovat programy, které budou vést ke snižování emisí z dopravy;
- minimalizovat odpady z dopravy s důrazem na jejich opětovné využití;
- podporovat opatření ke zvýšení bezpečnosti dopravy a ochrany pěších a cyklistů;

Zemědělství a lesní hospodářství

- vytvořit podmínky pro rozvoj multifunkčního zemědělství, na co největší ploše, posilovat mimoprodukční funkce půdy, zlepšovat možnosti rekreačního využití zemědělské krajiny (vyšší rozmanitost druhů hospodářských zvířat a zemědělských plodin, lepší prostupnost, péče o pozemky), podporovat komplexní pozemkové úpravy zlepšující ekologickou stabilitu krajiny;
- podporovat ekologicky šetrné způsoby hospodaření (ekologické a integrované zemědělství), s cílem zvýšit podíl plochy zemědělského půdního fondu, na kterém je provozováno ekologické zemědělství do roku 2005 alespoň na 6 % a do roku 2010 minimálně na 10% zejména ve zvláště chráněných územích a chráněných oblastech přirozené akumulace vod;

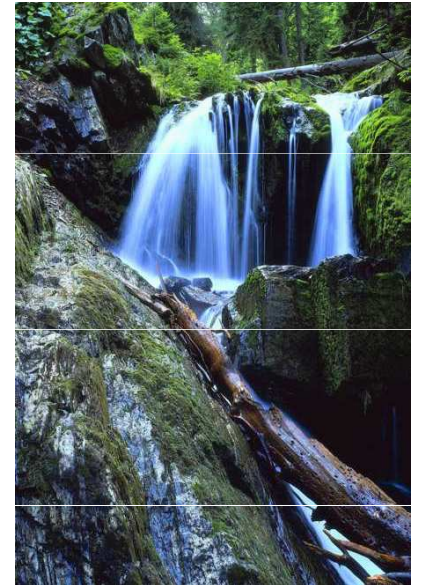
Zemědělství a lesní hospodářství

- vyřešit problém začlenění ploch, na nichž jsou pěstovány rychle rostoucí dřeviny a případně jiné netradiční trvale rostoucí dřeviny;
- podporovat zvýšené využívání zemědělské biomasy jako obnovitelných surovin a pro energetické účely, aniž by docházelo k nežádoucímu rozšíření invazních druhů rostlin;
- podporovat programy na technické a energetické využití biologicky rozložitelných odpadů a jiných biodegradabilních látek;
- omezit plošné i bodové znečištění povrchových a podzemních vod, zejména kontrolou dodržování správné zemědělské praxe při skladování a aplikaci agrochemikálií a statkových hnojiv;
- zachovat mokřady v zemědělské krajině a v lesních ekosystémech;
- zachovat a využívat genofond lesů;
- podporovat obnovu lesních ekosystémů v imisně postižených oblastech;
- podporovat certifikační proces v rámci systému PEFC (trvale udržitelné hospodaření v lesích) a uplatnění šetrných technologií při hospodaření v lesích;
- podporovat maximální využívání dřevní hmoty, jako přírodního dobře zpracovatelného materiálu a energetické suroviny z obnovitelného přírodního zdroje;
- dosáhnout a následně udržovat rovnováhu mezi stavy lesních ekosystémů a stavy zvěře.

[Ochrana a užívání vod

- splnit požadavek směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod do roku 2010;
- snížit plošné znečištění povrchových a podzemních vod a zabránit, popř. snížit, následky havarijního znečištění;
- zajistit zpracování a přijetí Plánu hlavních povodí České republiky a plánu osmi oblastí povodí;
- trvale monitorovat organické polutanty a toxické kovy v povrchové a podzemní vodě;
- zvýšit prevenci ochrany před povodněmi a zmírnit dopady období sucha zvýšením retenční a retardační schopnosti krajiny, zpomalením a vyrovnaním odtoku srážkové vody, snížením erozních účinků povrchově odtékající vody a ověřením dostatečnosti stávajících vodních zdrojů na překlenutí období sucha;
- pokračovat v realizaci programu Prevence před povodněmi,

[Ochrana a užívání vod]

- podporovat odbahňování rybníků;
- podporovat přirozené tvary vodních toků (meandry);
- podporovat protipovodňová opatření v kanalizačních systémech měst, jejichž katastr zasahuje do záplavového území vodních toků;
- zpřísnit podmínky pro povolování staveb a činnosti v záplavových území s cílem předcházet zbytečným škodám;
- při realizaci vodních děl důsledně respektovat zájmy ochrany přírody a krajiny;
- realizovat revitalizační opatření v krajině a na drobných vodních tocích s ohledem na komplexní řešení vodního režimu krajiny a na různé krajinné typy;
- zajistit podmínky pro život a reprodukci původní populace ryb, popř. dalším technickým i biologickým opatřením zvýšit výskyt původních vodních živočichů a omezit výskyt nepůvodních druhů ryb;

[Životní prostředí a zdraví]

- stálá aktivní účast na práci Rady pro zdraví a životní prostředí jako orgánu koordinace vzájemné mezesortní spolupráce;
- pokračování implementace Akčního plánu zdraví a životního prostředí ČR
- pokračování implementace Dlouhodobého programu zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva – Zdraví pro všechny v 21. století
- posílení spolupráce a koordinace při podpoře vypracovávání a implementace místních plánů a programů pro zkvalitnění životního prostředí a zdraví populace (místní Agendy 21, Zdravá města apod.);
- posílení spolupráce a koordinace přípravy a implementace osvětových, vzdělávacích a výchovných programů, směřujících k šetrnému chování vůči životnímu prostředí (včetně přechodu na vzorce spotřeby a výroby, které jsou v souladu s principy udržitelného rozvoje), ke zdravému životnímu stylu a k preventivní ochraně zdraví obyvatel;

Regionální rozvoj, obnova venkova a cestovní ruch

- ustavit Regionální rady pro udržitelný rozvoj v jednotlivých vyšších územních samosprávných celcích;
- podporovat města a obce při realizaci jejich záměrů v oblasti životního prostředí, zvláště pokud tyto záměry nebo zamýšlené dopady přesahují hranice jedné obce, popř. pokud jsou nad finančními možnostmi obcí;
- podporovat a chránit krajinný ráz území a jeho prvky jako jsou např. osamělé stromy, zelené pásy podél silnic a cest, zdroje pitné vody, mokřady a drobné vodní nádrže a toky,
- podporovat programy, které souvisejí s péčí o přírodu a krajinu, a to nejenom ty, které jsou orientovány na zemědělskou půdu;
- podporovat místní samosprávy a nevládní organizace při realizaci Programu obnovy venkova;
- provázat program obnovy venkova s realizací Místní agendy 21;
- monitorovat vývoj cestovního ruchu s využitím indikátorů jeho dopadů na životní prostředí a místní rozvoj – vypracovat návrh a prosazovat systematizaci územního, časového a věcného sledování dopadů cestovního ruchu;
- podporovat rozvoj šetrných, ekologicky únosných forem cestovního ruchu, resp. usilovat o zvýšení podílu tohoto typu cestovního ruchu na celkovém objemu cestovního ruchu;
- vytvořit síť regionálních center šetrné turistiky koordinované národním centrem za účelem ekologizace regionálního cestovního ruchu, metodické i praktické podpory;
- rozšiřovat cestovní ruch a turistiku do méně atraktivních oblastí pomocí Evropských strukturálních fondů;
- adaptovat stávající nevyužité hospodářské budovy pro ubytovací, restaurační a informační služby.

-
- podporovat vývoj Národního systému certifikace ekologicky šetrných služeb cestovního ruchu (ubytovacích a stravovacích služeb, tour-operátorů a celých destinací), podporovat zavádění environmentálních systémů řízení v cestovním ruchu, podporovat ekologické certifikace jakožto kritérium případných dotačních titulů;
 - ve zvláště chráněných územích zajistit implementaci principů „Evropské charty udržitelného cestovního ruchu v chráněných oblastech“ a zohlednit zavádění soustavy NATURA 2000;
 - zavést ekologickou certifikaci a propagaci destinací cestovního ruchu, respektujících zásady ochrany životního prostředí.
 - pečovat o krajinu rozvojem venkovské turistiky, ekoturistiky a ekoagroturistiky, využívat tuto formu turistiky pro výchovu návštěvníků a nepřímo i místních obyvatel k vytváření si vztahu, a tím i zodpovědnému přístupu k tvorbě, zhodnocování a ochraně životního prostředí;
 - podporovat rozvoj environmentálně šetrných dopravních systémů ve všech oblastech cestovního ruchu, podporovat veřejnou hromadnou dopravu, zejména ve chráněných krajinných oblastech, národních parcích a v historických městech, a omezit tak individuální automobilovou dopravu v těchto oblastech;
 - zajišťovat podmínky pro pěší, příp. cyklistickou, přístupnost krajiny rekonstrukcí a zřizováním polních a lesních cest v souvislosti s prováděnými pozemkovými úpravami, jako nástrojem realizace péče o krajinu;
 - podporovat vytváření pěších zón v centrech měst či v jejich historicky cenných částech a usnadnit jejich dostupnost pro cyklisty;
 - revitalizovat železniční tratě a železniční stanice, jako možná centra služeb pro ekologicky šetrnou pěší turistiku a cykloturistiku;

[Výkonná moc]

- a) Vláda ČR
- b) Ministerstva (Ministerstvo životního prostředí)
- c) Zvláštní orgány zřízené za účelem plnění speciálních úkolů v ochraně ŽP
 - Česká inspekce životního prostředí
 - CENIA (Česká informační agentura ŽP)
 - Správy národních parků a chráněných krajinných území
 - Státní fond životního prostředí
- d) Krajské úřady
- e) Okresní úřady
- f) Orgány obcí

[Nástroje realizace SPŽP]

1. Zvyšování povědomí veřejnosti v otázkách životního prostředí, environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
2. Právní nástroje
3. Ekonomické nástroje
4. Dobrovolné nástroje
5. Informační nástroje
6. Nástroje strategického plánování
7. Nástroje zapojování veřejnosti
8. Nástroje výzkumu a vývoje
9. Mezinárodní nástroje
10. Institucionální nástroje

Děkuji za pozornost

soukopova@econ.muni.cz